

Ժ Ա Մ Ա Ն Ա Կ Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

ՄԵՐ ԹՎԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՑ ԱՌԱՋ

- 1.000.000—800.000 թթ.—Մարդու ձևավորման և մարդկային հասարակության նախասկզբնական պատմության ժամանակաշրջան:
- 800.000—100.000 թթ.—Ստորին հին քարի դարի՝ պալեոլիթի շելյան, աշելյան մշակույթների զարգացման ժամանակաշրջան: (Արտին լեռ, Հրազդանի միջին հոսանքի և Զրաբերի կայաններ):
- 100.000—40.000 (35.000) թթ.—Միջին հին քարի դարի՝ պալեոլիթի մուստիերյան մշակույթի գոյատևման ժամանակաշրջան:
- 40.000—40.000 թթ.—Նեանդերթալյան մարդը Հայկական լեռնաշխարհի հարավ-արևելյան ծայրամասում (Շանիդարի քարայր):
- 40.000 (35.000)—12.000 (10.000) թթ.—Վերին հին քարի դարի՝ պալեոլիթի օրինյակ-սոլյուտրե և մադենյան մշակույթների զարգացման ժամանակաշրջան:
- 12.000 (10.000)—8.000 թթ.—Միջին քարի դարի՝ մեզոլիթի ժամանակաշրջան:
- 7—5-րդ հազարամյակներ—Նոր քարի դարի՝ նեոլիթի ժամանակաշրջանը Հայաստանում:
- 5-րդ հազարամյակի սկիզբը—4-րդ հազարամյակ—էնեոլիթի (պղնձեքարե դարի) ժամանակաշրջանը Հայաստանում:
- 3-րդ հազարամյակ—Վաղ-բրոնզեդարյան ժամանակաշրջանը Հայաստանում:
- 3-րդ հազարամյակ—2-րդ հազարամյակի սկիզբ—Խուրրիական ցեղերը գերիշխող տարր Հայկական լեռնաշխարհում և Հյուսիսային Միջագետքում:
- 3-րդ հազարամյակի երկրորդ կես—Խեթերի և Լուվիացիների հնդեվրոպական ցեղերի հանդես գալը Փոքր Ասիայում:
- 2-րդ հազարամյակի առաջին կես—Միջին բրոնզի դարի մշակույթը Հայաստանում:
- 2-րդ հազարամյակի առաջին կես—Խեթական և խուրրիական պետությունների հիմնադրումը:
- 2-րդ հազարամյակի առաջին կես—1200-ական թթ.—Հայաստանի ջեզայի, միուրյան գոյության ժամանակաշրջանը:

- 2-րդ հազարամյակի երկրորդ կես—էգեյան աշխարհից և Բալկաններից դեպի Փոքր Ասիա շարժվող ցեղերի նոր ալիք («Մովի ժողովուրդներ»),
- Շուրջ 1334—1330—Մուրսիլիս Բ խեթական թագավորի պատերազմները Հայաստան-Ազգիի դեմ:
- 2-րդ հազարամյակի երկրորդ կես—Ուշ բրոնզեդարի ժամանակաշրջանը Հայաստանում:
- XIII դ.—Ուրարտուի առաջին հիշատակությունը «Ուրուատրի» ձևով:
- XIII—XI դդ.—Նաիրի ցեղային միության գոյությունը:
- 883—859 թթ.—Աշշուրնասիրպալը Ասորեստանի թագավոր:
- 870—860 թթ.—Ուրարտու պետության կազմավորման ժամանակաշրջանը: Արամե թագավոր:
- 859—844 թթ.—Սալմանասար Գ-ի պատերազմները Արամեի դեմ:
- 832 թ.—Սալմանասար Գ-ի ռազմական ընդհարումը Սարգուրի Ա-ի հետ:
- 823—821 թթ.—Իշպուկինիի և Շամշի-Ադադ Ե-ի պայքարը Ուրմիա լճից հարավ ընկած տերիտորիաների համար:
- 810—786 թթ.—Մենուայի գահակալության տարիները:
- IX—VIII դդ. սահմանագրուի—Տուշպա-Վանի հայտնի ջրամատույցի («Շամիրամի առու») կառուցումը Մենուայի կողմից:
- 807—806 թթ.—Բիայնիլի-Ուրարտուի և Ասորեստանի պայքարը մերձուրմյան Մանա երկրին տիրապետելու համար:
- 786—764 թթ.—Արգիշտի Ա-ի գահակալությունը:
- 786 թ.—Դիաուպի ցեղային միության (Ճորոխի հովտում) հպատակեցումը Արգիշտի Ա-ի կողմից:
- 784 թ.—Արգիշտի Ա-ի նվաճումները Անդրկովկասում և մերձուրմյան շրջանում:
- 783 թ.—Արգիշտի Ա-ի աղապանքները դեպի անդրեփրատյան տերիտորիաները (Մելիտեա, Խաթե):
- 782 թ.—Էրեբունի-Երևան քաղաք-ամրոցի հիմնադրումը:
- 776 թ.—Արգիշտիիինիլի (Արմավիր) քաղաք-ամրոցի հիմնադրումը Արարատյան դաշտում:
- 764—735 թթ.—Սարգուրի Բ-ի գահակալությունը:
- 753 (752) թ.—Սարգուրի Բ-ի հաղթանակը ասորեստանյան թագավոր Աշշուրներիտի (Ադադ-Նեբադիի որդու) նկատմամբ և արշավանք դեպի Արմեն-Շուպրիա և Սեանի ավազանը:
- 750—743 և 744—741 թթ.—Սարգուրի Բ-ի արշավանքները դեպի Սև ծովին հարավ-արևելքից հարող տերիտորիաները (Կուխա):
- 747—745 թթ.—Ռազմական արշավանք դեպի Ղարա-դաղի լեռնային շրջանները և Արաքսի ստորին հոսանքը (Պուլուադի երկիր):
- 746—744 թթ.—Սարգուրի Բ-ի հաղթանակը հարավ-արևմուտքում՝ Կոմմագենեի (ուրարտ. Կումախա) նկատմամբ:
- 743 թ.—Թիգլաթպալասար Գ-ի հաղթանակը Ուրարտուի և նրա հյուսիս-ասորիքյան ու հարավ-արևելյան փոքրասիական դաշնակիցների (Բիթ-Ագուսի, Կումախա, Գուրգում, Մելիդու) նկատմամբ:
- 735 թ.—Թիգլաթպալասար Գ-ի հաղթանակը Ուրարտուի և նրա դաշնակից-

ների նկատմամբ եփրատի միջին հոսանքում (Կիշտան և Խալվու քաղաքներում)։

735—713 թթ.—Ռուսա Ա-ի գահակալությունը։

714 թ.—Սարգսն Բ-ի ավերիչ արշավանքը Ուրարտուի դեմ։

713—685 թթ.—Արգիշտի Բ-ի գահակալությունը։

684—645 թթ.—Ռուսա Բ-ի գահակալությունը։

681 թ. նոյեմբեր-դեկտեմբեր—Սինախերիբին սպանեցին Նինվե քաղաքում իր որդիները՝ Ադրամելեքը և Սարասարը (Շարեցեր) և փախան Արմե-Շուպրիա (ըստ աստվածաշնչի՝ Արարատ երկիրը)։

676 թ.—Փոյուզիայի թագավորության նվաճումը և վերացումը Ռուսա Բ-ի և նրա դաշնակից կիմերների կողմից։

673 թ.—Շուպրիայի նվաճումը Ասարխադդոնի կողմից և ուրարտական ու ասորեստանյան փախստական ստրուկների վերադարձը իրենց երկրները։

673—654 թթ.—Սկյութների թագավոր Իշպակայի որդի Պարտատուայի (Պրոսոթիես) գահակալությունը։

654—624 թթ.—Սկյութների թագավոր Պարտատուայի որդու՝ Մադիոսի գահակալությունը։

653 թ.—Արմե-Շուպրիայի, Ուլուքայի և Նաիրի-Խոթուզկիայի անջատումը Ուրարտուից։

652 թ.—Սկյութների 28-ամյա տիրապետությունը (652—624 թթ.) Մեդիայում և հարևան երկրներում։

652 թ.—Արմե-Շուպրիայում թագավորում է Պարույր Սկայորդին՝ («առաջին պսակաւոր Հայոց»)։

645—635 թթ.—Սարգուրի Գ-ի՝ Ուրարտուի թագավորի գահակալությունը։

629—612 թթ.—Սինշարիշկուն («Սարակ») Ասորեստանի վերջին թագավորի գահակալությունը։

625—584 թթ.—Կիաքսար՝ Մեդական աշխարհակալության թագավորի գահակալությունը։

625—605 թթ.—Նաբոպալասար՝ Բաբելոնի թագավորի գահակալությունը։

616 թ.—Նաբոպալասարի ապստամբությունը և պատերազմը Ասորեստանի Սինշարիշկուն թագավորի դեմ։ Մեդացիները (և հայերը) բաբելացիների դաշնակիցներ։

612 թ. հուլիս-օգոստոս—Ասորեստանի մայրաքաղաք Նինվեի գրավումը և կործանումը։

612 թ.—Պարույր Սկայորդին Կիաքսարի («Վարբակ») կողմից ձանաչվում է Արմե-Շուպրիայի թագավոր։

609—590 թթ.—Ուրարտուի վերջին թագավոր Ռուսա Դ-ի գահակալությունը։

609 թ.—Կիաքսարի արշավանքը Ուրարտուի դեմ և նրա ենթարկումը Մեդիային (Մարաստանին)։

605 թ.—Կարբեմիշի՝ ասորեստանցիների վերջին հանգրվանի նվաճումը։ Ասորեստանյան տերության անկումը։

593 թ.—Երեմիայի մարգարեության մեջ վերջին անգամ հիշատակվում է Ուրարտուն «Այրարատյան» երկրի անվան տակ։

590 թ.—Ուրարտուի թագավորության վերացումը։

- 589—585 թթ.—Կիաքսարի հաղթական պատերազմը Լյուդիայի դեմ:
 585—550 թթ.—Աստիագես («Աժդահակ») Մարաստանի թագավոր:
 մոտ 570—560 թթ.—Երվանդ Սակավակյաց, Հայաստանի թագավոր:
 մոտ 560—535 թթ.—Տիգրան Երվանդյան, Հայաստանի թագավոր:
 VI դարի առաջին կես—Վանը հայկական առաջին պետության մայրաքաղաք:
 558—550 թթ.—Կյուրոս Բ, թագավոր Պարսքի:
 550—529 թթ.—Կյուրոս Բ Մեծ, Աքեմենյան տերության թագավոր:
 մոտ 535—525 թթ.—Բանառքսարես, Հայաստանի կառավարիչ:
 522—485 թթ.—Դարեհ Ա Վշտասպյան, Աքեմենյան տերության թագավոր:
 522—521 թթ.—Հայերի ապստամբությունը Աքեմենյան տերության դեմ:
 520 թ.—Բեհիստունի արձանագրությունը, արմենների և Արմենիա (Արմինա)
 երկրի առաջին հիշատակումը:
 մոտ 404—360 թթ.—Երվանդ, Հայաստանի կառավարիչ:
 401—400 թթ.—10 000 հույն վարձկան զորքի նահանջը Հայաստանի վրայով:
 մոտ 360—337 թթ.—Կոդոմանոս, Հայաստանի կառավարիչ:
 336—330 թթ.—Դարեհ Գ Կոդոմանոս, վերջին թագավոր Աքեմենյան դինաս-
 տիայի:
 336—323 թթ.—Ալեքսանդր Մակեդոնացի:
 331 թ.—Գավգամելայի ճակատամարտը:
 մոտ 330—300 թթ.—Երվանդ, Հայաստանի թագավոր:
 IV դարի երկրորդ կես—Արմավիրը Երվանդունիների հայկական պետության
 մայրաքաղաք:
 312—280 թթ.—Սելևկոս Ա Նիկատոր, Սելևկյան պետության հիմնադիր:
 մոտ 260 թ.—Մոփբի—Կոմագենեի միացյալ պետության ստեղծումը:
 մոտ 260—240 թթ.—Սամոս Ա, Մոփբի—Կոմագենեի թագավոր, Սամոսատ-
 քաղաքի հիմնադիրը:
 249—248 թթ.—Պարթևական թագավորության հիմնումը:
 240—220 թթ.—Արշամ՝ Մոփբի—Կոմագենեի թագավոր, Արշամաշատ քաղա-
 քի հիմնադիրը:
 մոտ 220—201 թթ.—Քսերքսես, Մոփբի թագավոր:
 մոտ 220—201 թթ.—Երվանդ վերջին, Հայաստանի թագավոր, Երվանդաշատ
 քաղաքի հիմնադիրը:
 223—187 թթ.—Անտիոքոս Գ Մեծ, Սելևկյան տերության թագավոր:
 212 թ.—Արշամաշատի պաշարումը Անտիոքոս Գ-ի կողմից:
 201—190 թթ.—Արտաշես և Զարեհ՝ ստրատեգոսներ Մեծ Հայքի և Մոփբի:
 մոտ 200 թ.—Արմավիրի հունարեն արձանագրությունները:
 190 թ.—Մագնեսիայի ճակատամարտը Անտիոքոս Գ Մեծի պարտությունը:
 189 թ.—Մեծ Հայքի և Մոփբի անկախացումը:
 189—160 թթ.—Արտաշես Ա Բարի, թագավոր Մեծ Հայքի:
 188 թ.—Ապամեայի պայմանագիրը:
 183 թ.—Փառնակ Պոնտացու ղաշինքը Փոքր Հայքի կառավարիչ Միհրդատի
 հետ:
 179 թ.—Արտաշես Ա-ի մասնակցությունը Փոքր Ասիայի հինգ պետությունների
 խաղաղության պայմանագրին:

- 170-ական թթ.—Արտաշատ մայրաքաղաքի հիմնադրումը։
- 175—164 թթ.—Անտիոքոս Դ էպիփանես, Սելևկյան տերության թագավոր։
- 168 թ.—Տմորիքի միացումը Մեծ Հայքին Արտաշես Ա-ի կողմից։
- 165 թ. Անտիոքոս Դ-ի արշավանքը Մեծ Հայքի դեմ։
- 161 թ.—Արտաշես Ա-ի օժանդակությամբ սելևկյան սատրապ Տիմարքոսի ապստամբությանը։
- մոտ 160 թ.—Արտաշես Ա-ի մահը։
- 160—95 թթ.—Արտավազդ Ա-ի և Տիգրան Ա-ի դահակալությունները։
- 140 թ.—Տիգրան Մեծի ծնունդը։
- 111—63 թթ.—Միհրդատ 2 Նվպատոր, թագավոր Պոնտոսի։
- 95—55 թթ.—Տիգրան Բ Մեծ, թագավոր Մեծ Հայքի։
- 94 թ.—Ծոփքի միացումը Մեծ Հայքին։
- 93 թ.—Հայ-պոնտական դաշինքի կնքումը և Տիգրանի առաջին արշավանքը Կապադովկիա։
- 92 թ.—Հայկական զորամասերի երկրորդ արշավանքը Կապադովկիա։
- 88—84 թթ.—Միհրդատյան առաջին պատերազմը։
- 87 թ.—Տիգրան Բ-ի արշավանքը Պարթևստան։
- 84 թ.—Դարդանոսի բանավոր պայմանագիրը։
- 83 թ.—Ասորիքի նվաճումը Տիգրանի կողմից։
- 83—81 թթ.—Միհրդատյան երկրորդ պատերազմը։
- 83—68 թթ.—Ասորիքում Տիգրանի թագավորության տարիները։
- 80-ական թթ.—Տիգրանակերտ քաղաքի հիմնադրումը։
- 74 թ.—Հայերի երրորդ արշավանքը Կապադովկիա։
- 73—71 թթ.—Միհրդատյան երրորդ պատերազմը։
- 71 թ. աշուն—Միհրդատ Նվպատորի պարտությունը և փախուստը Հայաստան։
- 71 թ. վերջեր—Ապպիոս Կլավդիոսի պատվիրակությունը Հայաստան։
- 69 թ.—Հայ-հռոմեական պատերազմի սկիզբը։
- 69 թ. հոկտեմբերի 6-ին—Տիգրանակերտի ճակատամարտը։
- 68 թ. ամառ և աշուն—Լուկուլլոսի արշավանքը դեպի Արտաշատ և Արածանիի ճակատամարտը։
- 68 թ.—Մծբինի առումը Լուկուլլոսի կողմից։
- 67 թ.—Լուկուլլոսը հռոմեական բարոյալքված զորքով հեռանում է Հայաստանից։
- 67 թ.—Տիգրան կրտսերի ապստամբությունը իր հոր՝ Տիգրան Մեծի դեմ։
- 66 թ.—Արտաշատի դաշինքը Պոմպեոսի և Տիգրան Մեծի միջև։
- 65 թ.—Պարթևական թագավոր Հրահատ Գ-ի արշավանքը Հայաստան։
- 55—38/37 թթ.—Որոդես Բ Արշակունի, թագավոր Պարթևստանի։
- 55—34 թթ.—Արտավազդ Բ, թագավոր Մեծ Հայքի։
- 53 թ.—Կրասոսի պարտությունը Խառանի մոտ։
- 53 թ.—Նվրիպիդեսի «Բաքոսուհիներ» ողբերգության բեմադրությունը՝ Արտաշատում։
- 51—50 թթ.—Ասորիքի ասպատակությունը պարթևա-հայկական զորքերի կողմից։

40—38 թթ.—Պարթևների արշավանքը Ասորիք՝ հայկական օժանդակ զորամասով:

37 թ.—Կանիդիոսի արշավանքը Հայաստանից դեպի Վիրք և Աղվանք:

36 թ.—Անտոնիոսի անհաջող արշավանքը Պարթևստան:

35 թ.—Անտոնիոսի արշավանքը Հայաստան և Արտավազդ Բ-ի ձերբակալումը:

34 թ.—Անտոնիոսի հաղթահանդեսը Ալեքսանդրիայում:

31. թ.—Անտոնիոսի պարտությունը Ակտիումի մոտ:

31 թ.—Արտավազդ Բ-ի գլխատումը Ալեքսանդրիայում:

30—20 թթ.—Արտաշես Բ, թագավոր Մեծ Հայքի:

20—8 թթ.—Տիգրան Գ, թագավոր Մեծ Հայքի:

8—5 թթ.—Տիգրան Դ և էրատո, թագավոր և թագուհի Մեծ Հայքի:

5—2 թթ.—Արտավազդ Գ, թագավոր Մեծ Հայքի:

2—1 թթ.—Տիգրան Դ և էրատո վերստին հայկական գահի վրա:

ՄԵՐ ԹՎԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1 թ.—Մեծ Հայքի արքայից արքա Տիգրան Դ-ի մահը, նրա քույր և գահակից էրատոի հրաժարումը գահից: Արտաշեսյան հարստության անկումը:

2—4 թթ.—Արիոբարզան Մար, թագավոր Մեծ Հայքի և Ատրպատականի, որդի Ատրպատականի թագավոր Արտավազդի:

4—6 թթ.—Արտավազդ Դ Մար, թագավոր Մեծ Հայքի և Ատրպատականի, որդի Արիոբարզանի:

6 թ.—Ապստամբ հայերը սպանում են Արտավազդ Դ թագավորին:

6 թ.—Օդոստոս կայսրը Մեծ Հայքի թագավոր է նշանակում Տիգրան Ե-ին (թոռ Հրեաստանի թագավոր Հերովդես Ա Մեծի):

6—11 թթ.—էրատո թագուհի (երրորդ անգամ):

7—11 թթ.—Հռոմի դրածո Վոնոն Արշակունու գահակալությունը Պարթևստանում:

11—16 թթ.—Վոնոն Արշակունին Մեծ Հայքի թագավոր:

12—38 թթ.—Արտավան Գ, արքայից-արքա Պարթևստանի՝ հիմնադիր Արշակունյաց հարստության կրտսեր ճյուղի:

18—34 թթ.—Ջենոն-Արտաշես, թագավոր Մեծ Հայքի:

23—79 թթ.—Պլինիոս Ավագ: Իր «Բնության պատմությունը» ավարտում է 77 թվականին:

34—35 թթ.—Արշակ Ա (Սանատրուկ Ա), թագավոր Մեծ Հայքի:

34—37 թթ.—Մծբինը Մեծ Հայքի պաշտոնական մայրաքաղաք:

35 թ.—Արշակ Ա-ի եղբրական մահը: Դավադրություն նրա հոր՝ Արտավան Գ-ի դեմ:

35—59 թթ.—Իզատեսը Ադիարենեի թագավոր:

35—74 թթ.—Փարսման Ա, թագավոր վրաց:

35—37 թթ.—Փարսմանի եղբոր Միհրդատի թագավորությունը Հայաստանում:

37 թ.—Արտավան Գ-ը նորից պարթևական գահի վրա:

37 թ.—Հաշտության բանակցություններ Հռոմի և Պարթևստանի միջև: Հայաստանի տերիտորիալ կորուստները:

- 37—43 թթ.—Փոքր Հայքի թագավոր Կոտիսը, Ջենոն Արտաշեսի քրոջ որդին
և թուր Պոնտոսի Պուլեմոն Ա թագավորի Կոտիսը միևնույն ժամանակ
համարվում էր Մեծ Հայքի թագավոր, իսկ փաստական կառավարին
էր Գիսակ Դիմաքսյանը:
- 41—51 թթ.—Կլավդիոս կայսրը:
- 47—51 թթ.—Միհրդատը վերստին Մեծ Հայքի թագավոր:
- 51—54 թթ.—Փարսմանի որդու՝ Հոսրամիգդի թագավորությունը Մեծ
Հայքում:
- 51—75 թթ.—Վաղարշ Ա Արշակունի, որդի Վոնոն Բ-ի Պարթևստանը վերա-
կանգնում է իր հզորությունը:
- 52 թ.—Վաղարշ Ա-ն իր եղբայր Տրդատին նշանակում է Մեծ Հայքի թագավոր:
- 54 թ.—Տրդատը իր զորքով նորից մտնում է Հայաստան: Հռոմամիգդի փա-
խուստը իր հոր՝ Փարսմանի մոտ:
- 54—68 թթ.—Ներոն կայսր:
- 54—63 թթ.—10-ամյա պատերազմը հայ-պարթևական և հռոմեական բա-
նակների միջև:
- 55 թ.—Մոփքը անշատվեց Մեծ Հայքից և կրկին վերածվեց առանձին թագա-
վորություն:
- 55—63 թթ.—Սոհեմոսը Մոփքի թագավոր:
- 58 թ.—Արտաշատ մայրաքաղաքը անձնատուր է լինում Կորբուլոնին:
- 59 թ. գարուն—Կորբուլոնը հրդեհում և կործանում է Արտաշատը:
- 59 թ. աշուն—Տիգրանակերտ քաղաքի առումը:
- 60—61 թթ.—Հռոմեական դրածո Տիգրան Ձ Մեծ Հայքի թագավոր: Մայրա-
քաղաքն է Տիգրանակերտը:
- 61 թ.—Պետոսը նշանակվում է Հայաստանում մեղվող պատեղազմի հռոմեա-
կան զորավար:
- 63 թ.—Հռոմեական զորքի ծանր պարտությունը հայ-պարթևական ուժերից
Հռանդեսյում:
- 63 թ.—Հռանդեսյի համաձայնությունը, որով Տրդատ Արշակունին Հռոմի
կողմից ճանաչվեց Մեծ Հայքի թագավոր:
- 63—88 թթ.—Տրդատ Ա Արշակունի, թագավոր Մեծ Հայքի:
- 66 թ.—Տրդատ Ա-ի թագադրության արարողությունը Հռոմում և վերադարձը
Հայաստան:
- 69—79 թթ.—Վեսպասիանոս կայսր:
- 72 թ.—Կոմմագենեի և Փոքր Հայքի թագավորությունների կցումը Հռոմեական
կայսրության:
- 77—110 թթ.—Բակուր, թագավոր Պարթևստանի:
- 77 թ.—Գառնի ամրոցի և տաճարի շինարարության ավարտը:
- 81—96 թթ.—Դոմիտիանոս կայսր:
- 88 թ.—Տրդատ Ա Արշակունու մահը:
- 88—109 թթ.—Սանատրուկ Բ «Մեծ թագավոր Հայոց Մեծաց և Եդեսիոյ», որդի
Տրդատ Ա-ի, Մծուռն քաղաքի հիմնադրությունը:
- 91 թ.—Սանատրուկ Բ-ի արշավանքը Եդեսիայի Աբգար Ձ թագավորի (71—
91 թթ.) դեմ և նրա գահի գրավումը:

- 93—117 թթ.—Տրայանոս կայսր:
- 110—130 թթ.—Խոսրով, Պարթևստանի թագավոր:
- 110—113 թթ.—Աշխադար (Շիրաս), թագավոր Մեծ Հայքի:
- 113 թ.—Պարթամասիր, նշանակված Խոսրովի կողմից թագավոր Մեծ Հայքի, առանց Հռոմի համաձայնության:
- 114 թ. գարուն—Տրայանոսի արշավանքը դեպի Հայաստան և Պարթամասիրի զահընկեցությունը: Մեծ Հայքը հայտարարվում է հռոմեական պրովինցիա:
- 114—117 թթ.—Մեծ Հայքը հռոմեական պրովինցիա:
- 117—138 թթ.— Հադրիանոս կայսր:
- 117 թ.—Մեծ Հայքի թագավորության վերականգնումը:
- 117—140 թթ.—Վաղարշ Ա, որդի Սանատրուկ Բ-ի, թագավոր Մեծ Հայքի, Վաղարշապատ քաղաքի հիմնադրումը:
- 122 թ.—Հուլյան տոմարի ներմուծումը Հայաստան:
- 138—161 թթ.—Անտոնինոս Պիոս կայսր:
- 144—161 թթ.—Սոհեմոս (էմեսայի հայկական դինաստիայից), թագավոր Մեծ Հայքի:
- 161—180 թթ.—Մարկոս Ավրելիոս կայսր:
- 161—163 թթ.—Բակուր Արշակունի, թագավոր Մեծ Հայքի՝ Վաղարշ Գ-ի դրածո:
- 163—166 թթ.—Հռոմեա-պարթևական պատերազմը:
- 163 թ.—Արտաշատի գրավումը և ավերումը հռոմեացիների կողմից:
- 164—186 թթ.—Սոհեմոս թագավոր Մեծ Հայքի երկրորդ անգամ:
- 164 թ.—Վաղարշապատը հռչակվում է Հայաստանի գլխավոր քաղաք Կայնոպոլիս (նոր քաղաք) անվան տակ:
- 164 թ.—Մեծ ապստամբություն Հայաստանում հռոմեական զավթիչների դեմ, սատրապ (նախարար) Տրդատի գլխավորությամբ:
- 164 թ.—Հռոմեական բանակի արշավանքը դեպի Հարավային Միջագետք: Տիգրոնի և Սելևկիայի ավերումը:
- 166 թ.—Արտաշատ քաղաքի վերականգնումը և փաղաղության համաձայնագիր պարթևների հետ, ըստ որի միջազգային առևտուրը Արևելքի և Արևմուտքի առևարականների միջև այդուհետև տեղի է ունենալու հայկական տերիտորիայում՝ Արտաշատում, պարթևականում՝ Մծբինում և հռոմեական սահմաններում՝ Կալկինիկում՝ նիկեփորիոն քաղաքում Եփրատի վրա:
- 186 թ.—Սոհեմոս թագավորի մահը:
- 186—198 թթ.—Վաղարշ Բ (Տրդատ Ա Արշակունու շառավիղ, թերևս թոռ Վաղարշ Ա-ի), թագավոր Մեծ Հայքի:
- 191—208 թթ.—Վաղարշ Դ Արշակունի, պարթևների թագավոր:
- 193—211 թթ.—Սեպտիմիոս Սեվերոս կայսր:
- 198—215 թթ.—Խոսրով Ա Արշակունի, որդի Վաղարշ Բ-ի, թագավոր Մեծ Հայքի:
- 211—217 թթ.—Անտոնինոս Կարակալա կայսր:

- 215 թ.—Կարակալա կայսեր արշավանքը Ասորիք և Հայաստան: Գերի է տանում Օսրոնեի Աբգար և Հայաստանի հոսրով թագավորներին:
- 217 թ.—Կարակալաի սպանությունը իր ղինվորների կողմից: Հայաստանում թագավոր է հռչակվում բանտում մահացած հոսրով Ա-ի որդի Տրդատ Ա Արշակունին (217—252 թթ.):
- 217 թ.—Մակրինոս կայսրը (217—218 թթ.) խուղաղության պայմանագիր կնքեց պարթևական Արշակունի վերջին թագավոր Արտավան Ե-ի (209—224 թթ.) հետ:
- 224—227 թթ.—Պարսք հրկրում Արտաշիր Պապականը (224—239 թթ.), Սասանի տոհմից, ապստամբվում է պարթևական թագավորության դեմ և հիմնադրում Սասանյան տերությունը: